

RUSYA DEVLET ARŞİVLERİNDEN (IV)

Rusya Devlet Film-Fotoğraf Arşivi¹

Eftal Ş. BATMAZ*

1 926 yılında kurulan ve RSFSC [Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti] Merkez Arşivi'ne bağlı olan Film-Fotoğraf Merkez Arşivi, 1934 yılında 'Ses Kayıtları Merkez Arşivi ile birleştikten sonra 'SSCB Fono-Foto-Film Merkez Arşivi' olmuştur. 1992 yılında 'Rusya Devlet Film-Fotoğraf Arşivi'ne dönüştürülmüştür.

Arşivde, XIX. yüzyılın ikinci yarısından bu zamana kadar Rusya ve Sovyetler Birliği'nin sosyal, politik, ekonomik ve kültür hayatını yansıtan belgesel ve aktüel filmler, özel röportajlar, kısa çekimler, negatif ve albümler şeklinde hazırlanmış fotoğraflar bulunmaktadır.

Arşivde Türkiye ile ilgili aşağıdaki dokümanlar bulunmaktadır:

1. Ticaret Bakanı Rahmi Bey ve yanındakiler (1940).
2. İstanbul Belediye seçimleri sırasında işçilerin oturduğu Rasımpaşa Mahallesinde bir işçinin tutuklanması, İstanbul (1938).
3. Halk Partisi Merkez Komitesi toplantısı (1927).
4. M. Kemal Paşa Cumhuriyet Bayramı sırasında hükümet tribününün ortasında (1929).
5. Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Paşa'nın heykeli, İstanbul (1929).
6. Türkiye İçişleri Bakanı Cemil Bey çalışma odasında (1930-1932).
7. Türkiye Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey anlaşma imzaladıktan sonra Venizelos başta olmak üzere Yunan heyeti ile birlikte (1930).

*Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü. batmaz@humanity.ankara.edu.tr

¹ Rossiyskiy Gosudarstvenniy Arhiv Kinofotodokumentov (RGAKFD).

8. General Guro'nun İstanbul Garı'nda karşılanması, İstanbul (1930).
9. Türkiye Maliye Bakanı Şükrü Bey sokakta yürürken (1930).
10. Seçimlerde kadınlar. İstanbul (1930).
11. İlk defa belediye seçimlere katılan Türk kadınları oylarını sandığa koyarken, İstanbul (1930).
12. İstanbul belediye seçimleri, İstanbul (1930).
13. Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Kemal Atatürk İstanbul'a geldikten sonra, İstanbul (1930).
14. Türk hükümet yetkilileri Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk ile birlikte, Ankara (1930).
15. Hükümete karşı komplo yapmakla suçlanan baş sanık Şeyh Esad cezaevinde, Türkiye (1936).
16. Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün Ankara'da dikilen heykeli (1932).
17. Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Kemal Atatürk.
18. Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü nedeniyle yaptığı konuşma, Ankara (29 Ekim 1933).
19. Türkiye Büyük Milli Meclisi'nin toplantı salonunun genel görünüşü, Ankara (1933).
20. Cumhuriyet Bayramı. Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü nedeniyle yaptığı konuşma, Ankara (29 Ekim 1933).
21. Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Kemal Atatürk'ün portresi (1933).
22. Türkiye Başbakanı İsmet İnönü Edirne köylerinden birini ziyareti sırasında çocuklarla konuşurken (1934).
23. Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün portresi (1935).
24. Türkiye Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk, Tokat'ta dikilen kendi heykelini izlerken. Türkiye (1935).
25. Türkiye [Cumhuriyet] Halk Partisi Kongresi salonunun genel görünüşü (1935).
26. Çanakkale Boğazi'nda Türk Filosu, Anadolu (1901).
27. Topun yanında Türk askerleri.
28. Geçit resmi sırasında gençler (1928).
29. Bir grup Türk topçusu (1926).
30. Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü nedeniyle yapılan geçit resmi sırasında tankların geçişi, Ankara (1933).
31. Kiel tersanesinde (Almanya) Türk Denizaltısı suya indirilirken, Kiel (1939).
32. Malta limanında Türk filosu, Malta (1936).
33. Türk bayraklı "Yavuz" gemisi (1938).

34. Cephane patladıktan sonra Dolmabahçe Sarayı'nda çıkan yangın, İstanbul (1930).
35. İstanbul Askeri Okulu'nda subay rütbelerini alan asteğmenler ant içerken, İstanbul (1930).
36. İstanbul'da Türk gençlerinin askerlik dersleri (1936).
37. Türk bayraklı "Yavuz Selim" zırhlısı (1934-1939).
38. Denizde giden Türk askeri gemisinin genel görünüşü (1934).
39. İstanbul Havaalanı müdürü Sait Bey Amerikan Skadron Komutanına selam verirken. İstanbul (1930).
40. Cumhuriyet Bayramı geçit resmi sırasında Türk piyadesi yürürken.
41. Genelkurmay Başkanı Feyzi Paşa geçit resmini teftiş ederken.
42. Ankara'da miting, Ankara (1930).
43. Yeni Latin alfabesiyle ilgili olarak İstanbul sokaklarında gösteri, İstanbul (1929).
44. Türk denizcilerinin yürüyüşü (1927).
45. Türk Jandarma birliklerinin geçit resmi (1927).
46. Spor Bayramı sırasında sporcular geçit resmi, İstanbul (1931).
47. Spor Bayramı sırasında İstanbul Stadyumu'nda okul öğrencilerinin geçit resmi, İstanbul (1931).
48. Kadın okulları öğrencilerinin yaptıkları jimnastik gösterileri, İstanbul (1930).
49. Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. yıldönümü nedeniyle yapılan geçit resmi sırasında S. M. Bubyonny ve yanındakiler, Ankara (1933).
50. İstanbul'da gençlerin gösterisi İstanbul (1932).
51. Cumhuriyet Bayramı sırasında kız öğrencileri gösteri yaparken, İstanbul (1932).
52. Türkiye Cumhuriyeti'nin 9. yılı kutlamaları sırasında yapılan gösteride öğrenciler, İstanbul (1931).
53. Gerici isyana karşı çıkan öğrenciler gösteri yaparken, İstanbul (1931).
54. Şehzade Kışlası'nda ölen askerlerin onuruna yapılan anma töreninde kız okullarının yürüyüşü, İstanbul (1930).

Rusya Devlet Askeri Arşivi²

Rusya Devlet Askeri Arşivi, 1920 yılında “Askeri İşler Halk Komiserliği, Askeri ve Tarihi Komisyonu Bölümü” olarak kurulmuştur. 1921 yılında arşivde bulunan belgeler önce “Esas Devlet Arşiv Fonu-Silahlı ve Deniz Kuvvetleri Bölümü”ne sonra ise departman olarak “Oktobr Devrimi Arşivi”ne devredilmiştir. 1925 yılında arşiv fonları bağımsız bir teşkilat olan “Kızıl Ordu Arşivi”ne aktarılmıştır. 1933 yılında bu teşkilat “Kızıl Ordu Merkez Arşivi”ne dönüştürülmüştür. 1941 yılında bu arşiv önce “Kızıl Ordu Devlet Merkez Arşivi”, 1958 yılından itibaren de “Sovyet Ordusu Devlet Merkez Arşivi” olarak adlandırılmıştır. 1985 yılında “SSCB Sovyet Ordusu Devlet Merkez Arşivi” adını alan bu arşiv, 1992 yılında ise “Rusya Devlet Askeri Arşivi” olarak değiştirilmiştir.

Bu arşivde Türkiye ile ilgili belgelerin bulunduğu fondlar şunlardır:

Fond: 6

Askeri İstihbarat Sahra Karargahı

İstihbarat Bölümü: 1920

Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan silahlı kuvvetleri ile ilgili gazetelerden kesilen makaleler; Kafkas Cephesi Karargahı ile istihbarat servisi konusunda yapılan yazışmalar (Aralık 1919-Ocak 1921); Türkiye ve Ermenistan silahlı kuvvetlerinin durumu ile ilgili Rejistrasyon Müdürlüğü’nün raporu; Kafkas cephesi ordularının karşısında bulunan düşman kuvvetleri hakkında bilgi analizleri, şemalar ve hareket programları (Aralık 1919-Temmuz 1920).

Afganistan, Çekoslovakya, Çin, Romanya, İran, Türkiye (Kemal Paşa) ordularının yerleşim planları ve birliklerini gösteren şemalar ve istihbarat raporları (1 Şubat 1921).

Enformasyon ve Tarih Bölümü

Kafkas Cephesi Karargahı’nın, Kafkasya’da gerilla ile mücadele ve Türkiye, İran ve Afganistan’ın askeri durumları hakkındaki istihbarat raporları.

Fond: 7

Kızıl Ordu Karargahı

Harekat Bölümü: 1920

İstanbul Hükümeti’nin, Antant hükümetlerince hazırlanan anlaşmayı imzaladığına dair Cumhuriyet Sahra Karargahı İstihbarat Bölümü başkanının raporu; Kafkasya

² Rossiyskiy Gosudarstvenniy Voenniy Arhiv (RGVA)

Cephesinde bulunan düşman birlikleri ve Kafkasya'nın ötesindeki ülkeler hakkındaki istihbarat raporları; politik, ekonomik ve uluslararası durumları ile birlikte Türkiye ve Gürcistan silahlı kuvvetleri hakkındaki stratejik istihbarat raporları; Kafkas cephesi ordularının karşısında bulunan düşman kuvvetlerinin hareket programları ve birliklerin yerleşim planları.

Başkomutanın emirleri; Türkiye'nin Anadolu kısmındaki genel ekonomik durumunun kısa analizi; Kafkasya cephesindeki kalelerin durumları ile ilgili raporlar ve cephe karargahı ile hareket konusundaki yazışma (1921).

Türkiye'ye gambotların iade edilmesi konusundaki Dışişleri Halk Komiserliği ile yazışma (1921).

XI. Ordu'nun karşısındaki düşman birlikleri ve Kafkasya'nın ötesindeki ülkeler hakkında istihbarat raporları; RSFSC [Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti] Türkiye ve İran Olağanüstü Yetkili Temsilciliği Askeri Departmanı'nın bültenleri (1921).

Türk askeri birliklerinin hareket programları; ajanların raporları; İstanbul Hükümeti'nin toplantı raporları ve diğer evraklar ile Müstakil Kafkasya Ordusu İstihbarat Bölümü'nün raporları (1921-1927).

El yazısı: Korsun, Kafkasya Savaşının Tarihçesi (1914-1917), (1925).

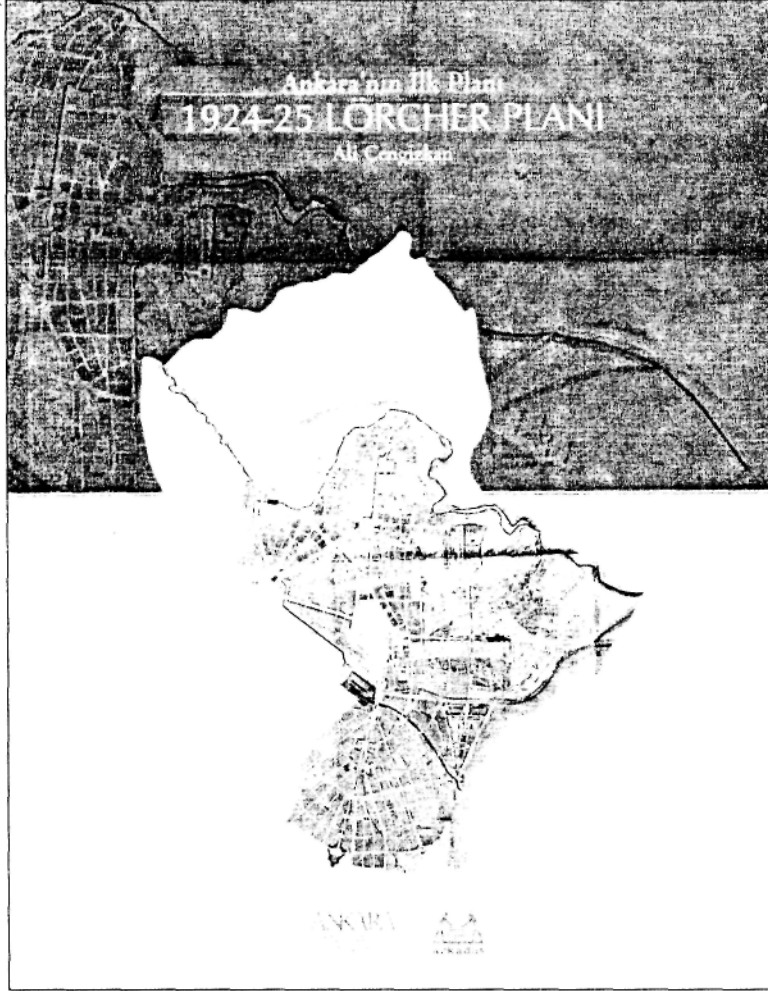
Özet: 1926 yılında kurulan Film-Fotoğraf Merkez Arşivi, 1992 yılından beri Rusya Devlet Film-Fotoğraf Arşivi'ne dönüştürülmüştür. 1920 yılında kurulan askeri arşiv, 1992 yılında Rusya Devlet Askeri Arşivi olarak değiştirilmiştir. İki arşivde de Türk-Rus ilişkileri ve Ermenistan, Gürcistan'la ilgili önemli belgeler bulunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Rusya Devlet Film-Fotoğraf Arşivi, Rusya Devlet Askeri Arşivi, Türk-Rus ilişkileri, Ermenistan, Gürcistan,

Abstract: Founded in 1926 The Central Film-Photograph Archive was changed into Film-Photograph Archive of Russia in 1992. The military archive founded in 1920 was changed into Military Archive of the Russian State in 1992. Both archives include important material regarding the Turkish-Russian relations, Armenia and Georgia.

Keywords: Film-Photograph Archive of Russia, Military Archive of the Russian State, Turkish-Russian relations, Armenia, Georgia

YENI

Bu kitabı satın almak için hemen tıklayın!..

www.sanatkıtabevi.com.tr